

Media a prawa człowieka i dziecka

WIEDZA W PIGUŁCE

Po II wojnie światowej powstała nowoczesna koncepcja praw człowieka. Zakłada ona, że podstawową, naturalną i niezbywalną wartością jest godność jednostki. Prawa człowieka regulują kontakt obywatela z państwem. Ich przestrzeganie zapobiega m.in. dyskryminacji. Na tym przekonaniu oparte są przepisy wielu krajowych i międzynarodowych aktów prawnych, które nazywają i porządkują prawa człowieka. Do najważniejszych należą:

- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka (1948)
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych (1966)
- Europejska Konwencja Praw Człowieka (Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności 1953, w Polsce — 1993)
- Konwencja Praw Dziecka (1989)
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (1997)
- Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych (ratyfikowana przez Polskę w 2012)

Od czasu powstania tych dokumentów technologia bardzo rozwinęła się i zmieniała życie ludzi na całym świecie. Chociaż większość tych dokumentów nie odnosi się bezpośrednio do istnienia nowych sposobów komunikacji, to należy przyjąć, że te same prawa człowieka obowiązują także w internecie. Szczególnie ważne, nie tylko w kontekście mediów, są następujące zapisy Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka:

- art. 12. Nie wolno ingerować samowolnie w czyjekolwiek życie prywatne, rodzinne, domowe, ani w jego korespondencję, ani też uwłaczać jego honorowi lub dobremu imieniu.
- art. 18. Każdy człowiek ma prawo do wolności myśli, sumienia i religii.
- art. 19. Każdy człowiek ma prawo do wolności opinii i swobodnego ich wyrażania; prawo to obejmuje swobodę posiadania niezależnych poglądów, poszukiwania, otrzymywania i rozpowszechniania informacji i poglądów wszelkimi środkami, bez względu na granice.
- art. 27. Każdy człowiek ma prawo do swobodnego uczestniczenia w życiu kulturalnym społeczeństwa, do korzystania ze sztuki, do uczestniczenia w postępie nauki i korzystania z jego dobrodziejstw.

Konwencja o prawach dziecka dotyczy osób poniżej 18. roku życia. Ten dokument także gwarantuje prawa do własnych poglądów i wyrażania ich (art. 12), swobody myśli, sumienia i wyznania (art. 14), swobodnego zrzeszania się (art. 15) oraz ochronę przed ingerencją w życie prywatne (art. 16). Zapewnia także dostęp do informacji (art. 17). Podobny katalog praw podstawowych znajduje się w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka czy polskiej Konstytucji.

Co z tego wynika? Nikt nie może ci mówić, jakie powinieneś mieć poglądy. Masz prawo być sam, kiedy tego chcesz. Twórz i korzystaj z internetu, aby dzielić się z innymi tym, co robisz.

ZADANIA SPRAWDZAJĄCE

Zadanie 1.

Uzupełnij luki w zdaniach następującymi słowami:

- Powszechną Deklarację Praw Człowieka
- ustawą o ochronie danych osobowych
- Artykuł 19
- Konwencja Praw Dziecka
- odpowiedzialność
- życia prywatnego
- Konwencja Praw Człowieka
- prawo do ochrony wizerunku

Z kilku obecnie używanych dokumentów regulujących prawa człowieka, jako najstarszą wymienić można _____. O prawie człowieka do wolności posiadania i wyrażania opinii mówi _____ tego dokumentu. O prawa osób poniżej 18 roku życia dba _____.

Jeśli ktoś rozpowszechnia twoje prywatne zdjęcia bez twojej zgody, to w ten sposób narusza twoje prawo do poszanowania _____ i _____.

Jeśli ktoś rozpowszechniał nieprawdziwe informacje o tobie w Internecie, zgodnie z _____ masz prawo domagać się ochrony, która może polegać np. na żądaniu sprostowania, usunięcia informacji nieprawdziwych.

Europejska _____ zwraca uwagę, że każdy ma prawo do wolności wyrażania opinii. Nie oznacza to jednak, że można dowolnie obrażać i ubliżać innym osobom, ponieważ wolność pociąga za sobą też obowiązki i _____ za naruszenie praw innych osób.

SŁOWNICZEK

- **prawa człowieka:** zespół praw i wolności, które przysługują każdemu, bez względu na płeć, rasę, język, wyznanie, przekonania polityczne, pochodzenie narodowe i społeczne, majątek itp.
- **cyberprzemoc:** (inaczej: agresja elektroniczna), stosowanie przemocy poprzez: prześladowanie, zastraszanie, nękanie, wyśmiewanie innych osób przy pomocy narzędzi typu elektronicznego, np. SMS, e-mail, witryny internetowe, fora dyskusyjne. Osobę dopuszczającą się takich czynów określa się stalkerem.
- **konwencja (prawo):** umowa międzynarodowa mająca skutki prawne.
- **konstytucja:** (inaczej: ustawa zasadnicza), akt prawny, który zazwyczaj ma najwyższą moc prawną. W Polsce obowiązuje Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej uchwalona w 1997 roku.
- **dyskryminacja:** traktowanie pewnych osób lub grup społecznych w inny sposób, zwykle mniej sprawiedliwy, niż innych osób i grup. W Konstytucji RP został zapisany zakaz dyskryminacji w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym (art. 32).

Tekst: Joanna Ruta Baranowska, scenariusz: Weronika Paszewska, konsultacja merytoryczna: Dorota Głowacka, Piotr Wąglowski. Materiał pochodzi z serwisu edukacjamedialna.edu.pl prowadzonego przez Fundację Nowoczesna Polska.

Udostępniono na licencji [Creative Commons Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach 3.0](https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/).

Źródło: <http://edukacjamedialna.edu.pl/lekcje/media-a-prawa-czlowieka-i-dziecka/>.

Publikacja dofinansowana ze środków Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe.

Podstawa programowa:

Wiedza o społeczeństwie, III poziom edukacyjny

Cele kształcenia

IV. Znajomość zasad i procedur demokracji.

Treści nauczania

Być obywatelem.

Państwo i władza demokratyczna.

Informatyka, III poziom edukacyjny

Cele kształcenia

V. Ocena zagrożeń i ograniczeń, docenianie społecznych aspektów rozwoju i zastosowań informatyki.

Etyka, III poziom edukacyjny

Treści nauczania

Człowiek jako osoba; natura i godność człowieka.

Nowa podstawa programowa:

Wiedza o społeczeństwie, IV–VIII klasa

Treści nauczania

Uczeń wykazuje różnice między prawami a wolnościami człowieka; wymienia prawa i wolności osobiste zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń wymienia prawa dzieci i analizuje przepisy Konwencji o prawach dziecka.

Uczeń podaje przykłady działań Rzecznika Praw Dziecka; przedstawia cele działalności Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci.

Uczeń wymienia prawa i wolności polityczne zawarte w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; wykazuje, że dzięki nim człowiek może mieć wpływ na życie publiczne.

Uczeń wykazuje, że prawa człowieka muszą być chronione; wyjaśnia rolę Rzecznika Praw Obywatelskich i podaje przykłady jego działań.

Wiedza o społeczeństwie, liceum i technikum

Treści nauczania

wymienia „zasady ogólne” i katalog praw człowieka zapisane w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

przedstawia sądowe środki ochrony praw i wolności w Rzeczypospolitej Polskiej oraz sposób działania Rzecznika Praw Obywatelskich; pisze skargę do Rzecznika Praw Obywatelskich (według wzoru dostępnego na stronie internetowej); wykazuje znaczenie skargi konstytucyjnej.

uzasadnia znaczenie Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności w kontekście Europejskiego Trybunału Praw Człowieka; przedstawia warunki, jakie muszą zaistnieć, aby rozpatrzył on skargę obywatela; analizuje wybrany wyrok tego trybunału.

wskazuje organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną praw człowieka i charakteryzuje działania jednej z nich. wykazuje różnice w przestrzeganiu praw człowieka w państwie demokratycznym i niedemokratycznym; przedstawia problem łamania praw człowieka w wybranym państwie niedemokratycznym.